

SENIORIAPTEEKKARIT ry 20 VUOTTA 5.11.2015

Arvoim juhlajleissö Hyvät naiset ja herrat

Kun minua pyydettiin puhujaksi tähän

Senioriapteekkereiden 20-vuotisjuhlaan ,minulta kysyttiin, minkä haluaisin puheeni otsikoksi.

Sanoin: pannaan vaikka "Historian havinaa"

Aloitin sitten tältä pohjalta. Totesin, että otsikko oli ihan hyvä.

Osa teistä ei ollut vielä syntynytkään, kun minä jo häärasin apteekkitiskin takana. Se oli vuosi 1946.

Sitä ennen tapahtui kuitenkin kaikenlaista.

Sotahan päättyi 1944 syksyllä.

Minäkin pääsin siviiliin marraskuussa yli kolmen vuoden sotimisen jälkeen.

Karu totuus oli, että olin 21 vuotias koulupoika:

2 oppikoululuokkaa oli suorittamatta.

Meitä minun kaltaisia koulun penkiltä sotaan lähteneitä oli niin paljon, että Kouluhallitus organisoimme meille ihan oman koulun, Valtion Sisäoppilaitoksen eli internaatin.

Upseerikoulu Kankaanpään Niinisalossa, josta olin reilu puoli vuotta aikaisemmin lähtenyt vänrikkinä, oli lakkautettu. Siellä oli sopivat tilat meille koulupojille, joita ilmoitautui ensimmäiselle kurssille yli tuhat.

Lyhennetyllä kurssituksella suoriuduimme vajaassa vuodessa ylioppilaiksi.

Lyhennetyksi voitaneen tulkita myös lakitustilaisuuteni. Sain vähän ennen joulua entisen kouluni, lisälmen Yhteislyseon, rehtorilta kirjeen, että minun oli saavuttava hänen kansliaansa jouluaattona kello 12 ja mukana tuotava ylioppilaslakki.

Sodan jälkeen kaikesta oli pulaa. Ylioppilaslakeista varsinkin, kun ei lippalakkejakaan ollut kaupoissa.

Eipä hätää, isäni oli räätäli ja hän väsäsi minulle kotitekoisen ylioppilaslakin, jossa kovikkeet olivat pahvia ja lippa vanhasta kengän varresta.

Se ruskeassa paperipussissa matkasin häikäpönttöisessä linja-autossa koulukaupunkiini ja tasan kello 12 jouluaattona ilmoittauduin rehtorin kansliassa.

Hämmästykseni huomasin, että olin ainoa ylioppilas, olimme kahden rehtori ja minä. Kättelin rehtoria ja annoin paperipussista kotitekoisen ylioppilaslakin. Hän otti sen vastaan, asetti päähäni, ojensi kätensä ja sanoi: "Onnea vain elämässä". Kun minäkään en ollut puhetta valmistellut, vastasin hänelle: "Kiitos samoin".
Panin ylioppilaslakin pussiin ja kävelin linja-autoasemalle. Kotona oli joulusauna odottamassa. Joulumateriaalia kerroin lakitusseremoniasta. Siitä riitti iloa koko jouluksi.

Suuren pyrkijämäärän takia kynnys yliopistoon pääsemiseksi oli monelle liian korkea.

Apteekkiala oli usealle pelastus.

Kun sota-aikana farmaseutteja oli valmistunut vähän, apteekeissa oli ankara työvoimapula. Lääkintöhallitus pyrki helpottamaan tilannetta hyväksymällä pieniinkin apteekkeihin normaalia enemmän oppilaita.

Moni internaattipoika tarttui tilaisuuteen. Laskujeni mukaan kymmenkunta meistä eteni apteekkariksi asti. Yksi heistä on yhdistyksemme kunniapuheenjohtaja Otto Kangas.

Apteekkioppilaaksi pääsemiseen tarvittiin

Lääkintöhallituksen lupa, joka myönnettiin apteekkarin hakemuksesta.

Minä pääsin oppilaaksi keskisuureen maaseutuapteekkiin, jossa oli ennestään jo kaksi naisoppilasta.

Kahdesta kokeneesta naisfarmaseutista toinen oli apteekinhoitaja. Apteekkari oli kuollut ja uudesta valitettu Korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Isäni lakanasta tekemä työtakki mukanani ilmoittauduin apteekinhoitajalle. Kiirettä näytti olevan. En ehtinyt sen enempää esittäytyä, kun minulle lyötiin pölyrätti käteen ja viitattiin myyntitiskin takana olevaan avohyllykköön, joka oli täynnä pulloja ja purnukoita. Koko seinä kattoon asti. Alhaalla isoja ja ylempänä pienempiä.

Pian minulle selvisi, että jouduin kahden ensimmäisen viikon ajan joka aamu ensi töikseni pyyhkimään pölyt ja samalla oli opeteltava latinankieliset nimet. Latinaa koulussa lukeneena siinä ei ollut vaikeuksia, mutta oli siinä kestämistä.

Neljättä vuotta sodassa ollut mies, ainoa mies koko apteekissa, pyyhkimässä pölyjä kaikkien ihmisten silmien edessä. Ja mikä pahinta, jos sattuisi oman joukkueen mies tulemaan apteekkiin. Suorastaan pelotti. Niin kaksi viikkoa meni ja pääsin siitä kidutuksesta.

Työkenttä laajeni.

Kotini oli 20 km:n päässä, joten sain käydä kotoa käsin töissä. Linja-auto lähti kuudelta aamulla. Matkaan tarvääntyi aikaa tunnin verran. Kun apteekki avattiin kahdeksalta, minulla oli aikaa hakata halot halkoliiterissä ja aloittaa apteekin suuren kakluuniuunin lämmittäminen.

Elettiin sodanjälkeistä ankaraa aikaa, talvea 1946. Kaikesta oli pulaa, polttopuutkin loppuivat. Aloin kerätä lastuja paperipusseihin halkoliiterin maapohjalta ja niiden loputtua käpyjä kevätpälvien ilmestyttyä. Ei ollut puutetta viileästä tilasta apteekissa. Jos pakkasyön jälkeen puolen päivän maissa sai lämpötilan yli kymmeneen, voi aloittaa riisumaan ensimmäistä villapaitakerrastoa.

Kaikki Suomen apteekit päivystivät, palvelivat asiakkaita, läpi vuorokauden eli 24 tuntia.

Farmaseuttipulan vuoksi apteekissamme oppilaat joutuivat disureeraamaan pari kertaa viikossa, vaikka se oli kiellettyä. Samoin hoidettiin sunnuntaivuorot.

Maaseudulla sunnuntait olivat yleensä hiljaisia ja työvuorot pitkiä, lauantaiaamusta maanantai-iltaan.

Peräpuikkoresepti

Miespuolisen oppilaan työtehtäviin kuului halonhakkuun ja mattojen piiskauksen ohella spriitynnyreiden rahtaus rautatieasemalle ja takaisin, matkaa reilu kilometri.

Homma hoitui talvella kelkalla ja kesällä kärryillä, molemmat erikoisvalmisteisia.

Kylän tippaukot olivat auliisti avustamassa kuljetuksessa. Minä vain kuljin valkoisessa työtakissani valkoisen miehen tavoin vierellä. Kun tynnyri oli tullut rautatieasemalle Rajamäen viinatehtaalta, kävi joku tippaukoista kuiskaamassa minulle apteekin tiskissä, että nyt se on siellä ja apujoukot valmiina.

Apteekin pihapiirissä oli kolmelle isolle rautaiselle spriitynnyrille oma hirsirakennus tynnyritelineineen. Tynnyrin telineelle pyörittäminen yksin olisikin ollut vaarallista puuhaa, joten apu oli paikallaan. Maksu avusta hoidettiin sovitulla tavalla niin sanotusti tavarana.

Muun muassa sotakorvausten takia maassa oli ankara valuuttasäännöstely. Se tiesi sitä, että tukkukaupat eivät saaneet valuuttaa ulkomaisten lääkevalmisteiden tuontiin ja kotimaiset lääketehtaat vain erittäin rajoitetusti raaka-aineita omia valmisteitaan varten.

Kun lähes kaikki reseptilääkkeet valmistettiin apteekissa, oli pillerien, peräpuikkojen, hauteiden, geelien, salvojen ja mikstuuroiden teko jokapäiväistä puuhaa.

Kaiken piti olla valmista ennen linja-auton lähtöä.

Työn jako meni niin, että farmaseutti punnitsi aineet, oppilas avusti vierellä pyörittäen pillerit, valmistaen pulverit, salvat jne.

Tablettien puuttuessa jokaisella apteekilla oli vähintään kymmenen erilaista pulveria, annosjauhetta.

Aina oli jokin pulverimassa työn alla lusikoitavana.

Jos oli aikaa hengähtää, menit ja sidoit pulverikapseleita.

Kaksivuotisen oppilasajan loppupuolella oppilas olikin kaikkein tietävin. Jos jokin oli kadoksissa: kysykää oppilaalta.

Jos asiakas valitteli vaivojansa, oppilas tiesi oikeat lääkkeet. Ei siihen enää farmaseuttia tarvittu.

Valmistuin proviisoriksi toukokuussa 1954.

Sodanaikaiset opiskelijaikäluokat rynnivät työelämään kaikilla aloilla.

Proviisorejakin oli paljon vailla koulutustaan vastaavaa työtä.

Minua kuitenkin onnisti. Olin jo heinäkuun alussa töissä maaseutukaupungin apteekissa ainoana proviisorina.

Miesapteekkari oli kaupungin pääporvari, entinen kansanedustaja, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja ja armoton ravimies.

Monien luottamustoimien johdosta apteekkarina olo vaikutti hyvältä harrastukselta, jota harjoitettiin piipahtamalla apteekissa kokousten lomassa.

Tuota hetkeä oli henkilökunnan syytä herkeämättä tarkkailla, ettei vaan apteekkari päässyt yllättämään, hän kun saapui aina katuovesta asiakkaiden mukana. Silloin oli naispuolisen henkilökunnan niiattava oikein hovinaisen tapaan, muutoin ei kunnian kukko laulanut. Tämä yhtäkkinen ja yhtäaikainen polvien notkautus sai ensikertalaisen proviisorin hölmistymään ja meni tietämättömyyden piikkiin apteekkarin huomautuksella, että miesproviisorille riittää kunnon kumarrus.

Ensimmäinen palaveri konttorihuoneessa oli selvää tekstiä, muistui mieleen pataljoonan komentajan käskynjako kymmenen vuotta aikaisemmin.

Selvisi kerta laakilla, mikä käytäntö tässä apteekissa on ollut vallassa ja tulee olemaan jatkossakin eikä siinä nuorella proviisorilla saanut olla omia kotkotuksia. Olkoonkin, että lainpykälät olivat joissain kohti jo aikoja sitten muuttuneet.

Erikoisen tärkeää oli, että ravimiehiä palveltiin omana erikoisryhmänään. Heitä varten oli spriikellarissa omat shampanjat ja konjakit. Apteekkari Hippoken puheenjohtajana selvitti asiat heidän kanssaan jälkikäteen.

Sinä syksynä kunnallisvaalit olivat tulossa. Apteekissa käytiin kiivaita debatteja tiskin kahta puolta. Vaikka kyseessä olikin kunnallisvaalit, apteekkien sosialisointi nousi päivän puheen aiheeksi.

Kun kaupungin pääkommunisti pauhasi apteekissa, että kohta tulee aika, jolloin apteekkarinkin rahat tasataan kaikkien kesken, otti apteekkari kassalaatikosta markan, ojensi sen tiskin yli kommunistille sanoen: "Tuossa on sinun osuutesi etukäteen. Voit pitää turpasi kiinni"

Hyvät kuulijat.

Edellä kertamani historian havinaa oli omakohtaisia kokemuksiani apteekkityöstä ja -miljöistä.

Usein kuulee väitteen, että apteekit eivät uudistu. Kun olen saanut myötäelää apteekkitoimintaa vuottavaille 70 vuotaa, en allekirjoita väitettä.

Väitän, että vain harva ala on muuttunut niin paljon kuin meidän alamme. Kaikilta osin.

Juhlimme parhaillaan 20 vuotta vanhaa Senioriapteekkariyhdistystämme.

Yhtenä motiivina sen perustamiseen oli huoli siitä, että alan nopean kehityksen myötä paljon arvokasta perinnettä katoaa.

Voimmekin puhua ajasta ennen tietokonetta ja sen jälkeen.

Yhdistyksemme täyttäessä 10 vuotta julkaistiin Tuula Vikkulan kirjoittama ansiokas historiikki, missä läpikäydään yhdistyksen toiminta ensimmäiseltä vuosikymmeneltä. Toinen vuosikymmen on sen verran tuoretta historiaa, että sitä on turha kerrata.

Sen sijaan haluan lyhyesti kertoa yhdistyksen alkuun saattamisen, synnytysvaiheen,

Muistan kuin eilisen päivän, kun Sirkku Alfering käveli vastaani keväällä 1995 Pohjoisesplanadilla.

Muutaman vuoden eläkkeellä olleina emme olleet tavanneet sitten apteekkiaikojen. Keskustelimme muistoista menneistä ja kun puhumista riitti, poikettiin läheiseen baariin jatkamaan jutustelua.

Lopputulos oli, että päätimme kehittää oman yhdistyksen perustamista. Teimme listan kollegoista, joiden tiesimme varmasti suhtautuvan ideaamme myönteisesti.

Toukokuun lopulla kokoonnuimme ensimmäisen kerran.

Meitä oli yhdeksän henkeä, riittävästi toimikunnaksi, joka myös toimi. Apteekkarilehdessä ilmoitettiin, että aikomuksenamme oli perustaa eläkkeelle siirtyneille apteekkareille oma yhdistys.

Syyskuussa toimikunta oli jo niin pitkällä, että ehdotus yhdistyksen nimestä ja luonnos yhdistyksen säännöistä oli vietävissä perustavaan kokoukseen hyväksyttäväksi.

Ja se päivä oli 6.10 1995.

Paikalla oli 45 apteekkaria. Senioriapteekarit ry nimisen yhdistyksen perustamista kannatettiin yksimielisesti ja sääntöluonnos hyväksyttiin.

On syytä mainita, että Apteekkariliitto lahjoitti yhdistykselle alkupääomaksi 5000:- markkaa.

Yhdistyksen toiminta alkoi ripeästi. Vuotta myöhemmin oli varsinaisia jäseniä jo 169

Toimikuntia perustettiin viisi. Rakennustoimikunta suunnitteli senioriapteekkaritaloa Käpylänhovi-palvelutalon yhteyteen. Jäsenille lähetetyssä kyselyssä kiinnostuneita oli 50. Devalvaatio nosti hintoja niin paljon, että talon valmistuttua vain kaksi apteekkaria osti itselleen asunnon.

Karman aika toimikunta keräsi muistitietoa farmakognosian professori Hugo Karmasta. SAL:n hallitus myönsi hankkeeseen 15000:- markkaa. Rivakasti alkanut työ sai yllättävän käänteeseen, kun Recallmed/AVA lehti kiinnostui hankkeesta ja julkaisi erikoispainoksen omalla kustannuksellaan. Se oli arvokas teko.

Karman rohdoslautakunta aloitti työnsä prof. Karman rohdostaulujen ehostamiseksi ja säilyttämiseksi.

Apteekkari Martta Hyyryläinen osallistui hankkeen rahoittamiseen.

Tässä vain muutama esimerkki yhdistyksen lähtökuopista.

Lopuksi: ~~yhdistys vanhenee ja me vanhenemme.~~

~~Claes Anderssonia lainatakseni:~~

~~Jos on jotain pahempaa kuin vanheneminen,~~

~~Se on: jäädä vanhenematta.~~

Nyt-

kun Senioriapteekkarit-yhdistyksemme on toiminut
kaksi vuosikymmentä,
voinemme yksimielisesti todeta, että
sen toiminta on ollut *pirteää ja monipuolista*.

Se on antanut meille tilaisuuden
kokoontua yhteen

tapaamaan ystäviämme ja muistelemaan aikoja, jolloin
meillä oli vastuu apteekkiemme lääkehuollosta.

Toisin sanoen:

yhdistyksen perustajien tarkoitusperät ovat täyttyneet.

No – tietenkin me^{kin} tässä samalla vähän vanhenemmekin,
mutta ei hätää. *Vanheneminen on puheen olon*

Lopetan Claes A. Aforismin

Uskotaan, mitä Claes Anderson on sanonut:

JOS ON JOTAIN PAHEMPAA KUIN VANHENEMINEN

toistan

SE ON : JÄÄDÄ VANHENEMATTA

Ilmaan aineellisia